

av rörelserna som ofta riktar sig kortaste vägen till sina mål. Raka medvetna rörelser i armar och fötter, med vändningar och hopp. I flyktiga formationer.

Eve Andre-Tuga och Eneko Amorós i Symbiont(s). Foto Harri Rospu Estniska Nationalbaletten

En del av dansarna i Symbionts tolkar rörelserna med en mycket personlig stil som också kännetecknar deras dans i övrigt – i andra sammanhang. Rent allmänt har nutida verk ofta dansare som verkar vara alltför distanserade från sig själva mitt i allt tekniskt kunnande, de känns som varandras kloner. Det är kanske sådant som gör att folk ibland tycker att de inte förstår vad de ser, att de inte riktigt får den upplevelse de väntat sig.

Petrusjka i sin tur uppvisar en modern scenbild i den folkloristiska klassikern från Ryssland. Utöver den – i sin relation till Ballerinan (Nanae Maruyama) – hårt drabbade Petrusjka (Sergej Upkin) och den lyckosamme Premiärdansaren (Gabriel Davidsson) samt två Ledare (Vadim Mjagkov och Vitali Nikolajev) och fyra par finns det i denna koreografi en grupp unga och energiska samhällsbyggare. De är motsvarigheten till torgfolket i den traditionsenliga Petrusjka.

Eneko Amorós i Petrusjka. Foto Estniska Nationalbaletten

Nanae Maruyamas ballerina är söt som en fjärlil och fjäderlätt i dansen. Sergej Upkin återigen gör ett fint jobb i tolkning och utförande, och Gabriel Davidsson är prinsen i gamet. Folket – damerna påklädda i korta kjolar ovanpå träningsdräkten, männen i trikåskjorta och långbyxor – rör sig fritt. Parvis dansar de någon gång i formationer som har sina ursprung i ringlekar. Detta utspelas framför en fond försedd med ett antal stora ögon.

Denna dystra scenbild – med ett tillägg av en spegel i mitten – för oss till grunden för Petrusjkas ensamhet och hans tankar som inte är så fulla av tro på lycka och inre harmoni. Förtvivlad är han i sin tillvaro, framför sig ser han sina drömmars Ballerina i armarna på en annan, i en duett full av lycka.

Premiärdansaren har vunnit henne och Petrusjka hotas att krossas av en sko som kommer från himlen.

Symbiont(s) skapades på Covent Garden i London 2001 av dess huskoreograf Wayne McGregor i genren samtida dans. Den fick sin premiär på Estoniateatern 2013. **Petrusjka** tillhör de över 60 verk som estniskan Mai Murdmaa koreograferat under sin aktiva tid vid operan (1964-2001). Aftonen utgjorde en trevlig helhet, full av energi och lite i stil med Helsingforsoperans **Dansens urbana utopier** som gavs i höstas (läs mera), eller programmet **Bill** på Kungliga operan i Stockholm.

Särav „Symbiont(s)“ – moodne „Petruška“

TALLINN: Istun Estonia teatrisaalis *matinee*lavastusel „Symbiont(s)“. Saali on täitnud kooliõpilased, kes on tulnud vaatama kaht lühiballetti – Wayne McGregori „Symbiont(s)“ ja Mai Murdmaa „Petruška“. Noortele on antud ülesandeks ka nähtust kirjutada. Parimatele kirjutajatele on auhinnaks reis Londoni balletieluga tutvuma.

Nii kui eesriie avaneb, täidab ruumi ootusärev vaikus. Selline rahu säilib laval ka siis, kui atleetlik Jonathan Hanks alustab oma sooloettekandega lavastuses „Symbionts“.

Hanks sirutab end justkui eelseisva ettevalmistuseks, suunates liigutused põrandalt ülespoole, kehast väljapoole. Tasapisi muutub rütm kiiremaks ja tantsijale ilmub seltsiks daam. Eve Andre-Tuga on alustanud oma tantsuga, panustades sellesse kogu endas peituvat energia.

Neile kahele tugeva kehakeelega tantsijale järgnevad Nadežda Antipenko, Ksenia Seletskaja, Shira Ezuz, Giacomo De Leidi ja Jonatan Davidsson oma hea tehnika, nauditava kohalolu ja oma eesmärgi kiiresti täitvate liigutustega. Sirged enesekindlad käe- ja jalaliigutused ühes pöörete ja hüpetega. Ja seda kergetes mööduvates kombinatsioonides.

Osadele „Symbiontsi“ tantsijatele on iseloomulik väga isikupärane liikumisstiil, mis on iseäralik ka nende tantsule üldisemalt – teistsuguses kontekstis. Üldiselt kohtab kaasaegsetes lavastustes tihti tantsijaid, kes näivad hoolimata oma tehnilisest ettevalmistusest iseendast liialt distantseerunud. Tundub, nagu oleks nad üksteise teisikud. See võibki olla põhjus, miks inimestele vahel tundub, et nad ei mõista etendust ning et see ei paku päris sellist elamust, nagu oodatud.

„Petruška“ omakorda on moodne lavastus Venemaalt pärit folklooriklassikast. Lisaks – baleriiniga seotud (Nanae Maruyama) – raskusi näinud Petruškale (Sergei Upkin), õnnelikule esitantsijale (Gabriel Davidsson), kahele juhtijale (Vadim Mjagkov ja Vitali Nikolajev) ning neljale paarile on selles koreograafias ka rühm noori ja energilisi ühiskonnaloosijaid. Nad vastavad traditsioonilise Petruška tururahvale.

Baleriin Nanae Maruyama on armas nagu liblikas ja ka tema tants on liblikalikult kerge. Sergei Upkini tõlgendus ja teostus on taaskord kena ning Gabriel Davidsson on kogu mängu prints. Rahvas – treeningkostüümi ja lühikesse seelikusse riietunud daamid, trikooplusis ja pikkades pükstes mehed – liigutab end vabalt. Tantsitakse paarikaupa, moodustades ringmängu meenutavaid kujundeid. Tantsu etendatakse lava ees, suure hulga silmade ees.

See sünye stseen – lava keskele paigutatud peegliga – avab Petruška üksinduse tagamaid ja tema mõtteid, mille tuumaks pole sugugi õnn ja sisemine harmoonia. Ta on pettunud oma keskkonnas ja näeb enda ees oma unistuste baleriini õnnelikus duetis kellegi teise käte vahel. Esitantsija on naise endale võitnud ja Petruška ähvardab lõmastada taevast langev king.

„Symbiont(s)“ lavastas koreograaf Wayne McGregor Londonis Covent Gardenis 2001. aastal kaasaegse tantsu žanris. Estonia teatris etendati seda esmakordselt aastal 2013.

„**Petruška**“ kuulub enam kui 60 teose hulka, mille eestlane Mai Murdmaa on oma ooperi- ja balletiteatris veedetud aja jooksul lavastanud (1964–2001). Õhtu moodustas meeldiva energiaküllase terviku, mis meenutas oma stiililt Helsingi Ooperi eelmise sügise lavastust „**Tantsu urbaansed utopiad**“ või Stockholmi Kuninglikus Ooperis etendunud programmi „**Bill**“.

Saagalik „**Pähklipureja**“

TALLINN: Traditsioonilises „**Pähklipurejas**“ tervitab meid Estonia teatri maagiline saagade maailm. Stseenid viivad mõtted vendade Grimmide raamatute illustatsioonidele ning vanaaegsele jõulude tähistamisele, kuhu on kogunenud hulk inimesi.

Peategelaste hulka kuuluvad Klara (Oksana Saar, hiljem täiskasvanud Klara), tema vend Fritz (äsja teatrisse palgatud 19-aastane John Rhys Halliwell) ja hulk teisi lapsi. Tähelepanu haarab eelkõige John Rhys Halliwelli väedate jalaliigutustega tehnika ja rõõmus kohaolu laval.

„**Pähklipureja**“ – imeline saagaballett

Peol kohtame vanemaid (Nadežda Antipenko ja Anton Rzanov), vanaema ja vanaisa (Seili Loorits-Kämbre ja Daniel Kirspuu) ning üht tädi (Sanna Kondas) – kõik rõõmsad ja läbimõeldud saavutustega isiksused. Ja loomulikult lisandub sinna üsnagi müstiline ja seltskondlikult andekas onu Drosselmeier (Vitali Nikolajev).

Esimene vaatus viib meid seninägematusse, kui väike Klara, kes on saanud omale Pähklipureja nuku (Jevgeni Grib), jääb magama ja näeb und – unenägu nüüdseks täiskasvanud Pähklipurejast (Gabriel Davidsson), kes peab ööpimeduses majarahvast kaitsma ja kes saavutab võidu Rotikuninga (Aleksandr Kanapljov) ning tolle väikeste rottide armee üle ning saab koos mängusõduritega Klara silme ees kangelaseks.

Teine vaatus algab traditsiooniliselt kõigi teada-tuntud näitlejatega: Pähklipureja ise, kes osutub ehtsaks printsiks, ning kaunis Sockerfën, keda kujutab Alena Shkatula oma uhke ja samas pehmelt õrna kuju ning kenade kehajoontega, aga ka võõraste kultuuride tegelased.

Publik hindab kõrgelt Ali Urata energilist trepakki (vene tantsu), aga ka suurt Madame Bomboniere'i, kelle seeliku alla peituvad paljud inimesed ja kes ilmub laste rõõmuks lavale. Daami pead ja ülakeha kujutab Vitali Nikolajev – kes on suutnud oskuslikult tõlgendada nii seda Madame'i kui ka Drosselmeierit –, samas kui jalad kuuluvad teisele tantsijale.

Lisaks saab selles vaatuses imetleda „Lumehelbekeste valsi“ suurejoonelisi daame – Nanae Maryuama otsapositsioonil – ja „Lillede valsi“ tantsupaari ühes juhtivrolli kandvate solistide Marta Navasardyani ja Anatoli Arhangelskiga.

Prints-Pähklipureja isiklikult, kes juhhib meid läbi Klara unenäo, on suurepärane. Gabriel Davidsson on tegelastüübina *danseur noble* ning temas on hulga potentsiaali. Tema, Maruyama ja Shkatula koostöö sujub kenasti.

Lavastuses osalevad lapsed on kõiges äärmiselt osavad

Nad on käinud Tallinna Balletikoolis. Vaheajal kohtun nende õpetaja Ljudmila Kirsiga, kes on tulnud etendust vaatama, et näha, kuidas tema õpilased seekord hakkama saavad. Olen näinud neid tüdrukuid ka sel aastal varem oma koolis koos klassiga trenni tegemas. Nad on olnud äärmiselt distsiplineeritud, vormis ja käed-jaladki täpsetes poosides, näol keskendunud ilme. Laste nägudelt särab laval vastu innukus ja tahe anda endast parim.

See sümpaatne Tallinna esinemiskooslus kõnetab nii lapsi kui ka täiskasvanuid. Tähelepanu köidavad kõik need imelised tegelaskujud ja jutustus, mis juhatab meid sellesse saagasse. Imeline, et see ballett on endiselt olemas ja seda üha uuesti mängitakse.

„Pähklipureja“ etendust on mängitud külalisetendusena mh 2012. aastal Veneetsias ning äsja Sevillas.

Anita Jokela

19. jaanuar 2015

Anita Jokela

19 jan 2015

Ensemblebild ur Petrusjka. Foto Harri Rospu Estniska Nationalbaletten